

МЕТОДИКА ТА ФОРМИ РОБОТИ З БАТЬКАМИ УЧНІВ

Визнання власної дитини, прийняття її, любов до неї, авторитет батьків у її очах, доступність батьків для неї — поняття прямо пропорційні.

Бажано, щоб перші батьківські збори в навчальному році класний керівник присвятив проблемі «бумерангу» у взаєминах дітей і батьків. Аби дати батькам зрозуміти, яку довгострокову місію на них покладено, необхідно донести до їхнього сприйняття наведені нижче правила благополучних батьків.

1. Чим більше часу батьки проводитимуть зі своєю дитиною в її дитинстві та юнацтві, тим більше вони матимуть шансів у похилому віці бачити дорослих дітей у родинній оселі.
2. Чим менше батьки спілкуватимуться з власною дитиною, тим ймовірнішою стає їхня спокійна старість.
3. Чим частіше батьки власним дітям докорятимуть, тим ймовірніше підкреслена демонстрація немочі старих батьків дорослою дитиною.
4. Чим раніше батьки навчаться терплячості та терпимості до дитини, тим більше в них згодом шансів відчувати щодо себе ті самі терплячість та терпимість.
5. Хамство й брутальність у дитинстві одних практично завжди обертаються незатишною та скривдженою старістю інших.
6. Чим частіше батьки допускають своїх дітей до вирішення важливих питань родини, тим більше шансів у них брати участь у житті своїх дорослих дітей.
7. Подружжя, які хочуть мати дітей, повинні запитати себе не лише про те, яку дитину вони хочуть виростити, але й про те, якою вони уявляють свою старість.

На сучасному етапі психолого-педагогічна освіта батьків повинна мати яскраво виражений випереджальний характер. Наприклад, з батьками старшокласників необхідно обговорювати не лише навчальні питання, але й дорослі проблеми: служба в армії, ранні та цивільні шлюби, терпимість до інших, національні взаємини, релігійні аспекти тощо. Це та багато чого іншого слід обговорити з батьками заздалегідь, аби підготувати їх до майбутніх труднощів.

Якщо психолого-педагогічна просвіта батьків організована погано класному керівникові годі й сподіватися на плідну взаємодію з батьками та на аншлаги на батьківських зборах. Для того щоб психолого-педагогічна просвіта батьків цікавила їх самих, класному керівникові треба не тільки пропонувати теми для обговорення на зборах, але й враховувати пропозиції та побажання батьків під час обрання тем для цих зборів.

Запрошуючи фахівців для співпраці, класному керівникові необхідно пам'ятати, що від компетентності, ерудиції та комунікабельності цих людей залежить ступінь довіри батьків до нього. Відеоматеріали, слайди, статистичні матеріали урізноманітнюють процес просвіти батьків з питань педагогіки та психології, нададуть йому наочності, переконливості й достовірності.

Доречним буде будь-який аспект психолого-педагогічної просвіти батьків завершувати різноманітними рекомендаціями та консультаціями з актуальних питань, не можна залишати поза увагою жодного питання. Така просвіта надасть батькам змогу побачити себе та інших під час обговорення проблеми, порівняти засоби її розв'язання, зробити відповідні висновки.

Орієнтовні теми для спільного обговорення та просвіти батьків:

- фізіологічні особливості школярів на середньому етапі навчання; психологія п'ятикласника;
- особливості адаптації п'ятикласника до школи;
- моя дитина — дев'ятикласник;
- значення режиму дня в житті школяра та вільний час у житті школяра.

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ОРГАНІЗАЦІЇ СПІВПРАЦІ КЛАСНОГО КЕРІВНИКА З БАТЬКАМИ УЧНІВ

Велике значення під час роботи з батьками учнів мають продуманість і організованість системи співпраці. Спонтанні та погано організовані батьківські збори можуть викликати в батьків хіба що недовіру та тривогу

Від батьків дуже часто можна почути: «У початковій школі вчитель займався нашим класом, а нинішньому класному керівникові до наших дітей немає ніякого діла». Так, у початковій школі класний керівник приділяє учням більше уваги, адже саме він створює як колектив класу, так і колектив батьків, спроможних надалі допомагати новому класному керівникові зберегти та примножити закладені в початковій школі традиції колективу

Батькам школярів будь-якого віку необхідно допомагати ставати гарними батьками. Не можна недооцінювати роль класного керівника в цьому процесі. Таким чином, головним напрямом співпраці класного керівника і батьків стає просвіта батьків і матерів з питань психології та педагогіки.

Звичайно, класному керівникові не подужати цієї проблеми самому. До психолого-педагогічної просвіти батьків слід залучати фахівців різних галузей: лікарів, юристів, психологів, представників громадських організацій, соціальних педагогів, учителів-предметників.

Запитання, відповіді на які батьки, класний керівник та фахівці шукатимуть разом

- Як навчити дитину навчатися?
- Що робити, якщо дитина каже: «Не хочу!»?
- • Як боротися з лінню?
- Книга в житті родини й дитини.
- Взаємини дорослих у родині — зразок для наслідування?!
- Свята вдома: якими їм бути?
- Що треба знати про статеве дозрівання дітей?
- Як запобігти проблемам у вихованні власних дітей?
- Комп'ютер — друг чи ворог?
- Взаємини молодших і старших дітей у родині. Взаємини дітей із друзями та приятелями.
- Як виховати в дитині відповідальність за свої слова і вчинки? Права та обов'язки дитини в родині.
- Здоров'я дитини — основа успішності в навчанні.
- Якщо дитина самотня...
- Шкільний підручник. Як з ним працювати вдома?
- Як навчити дитину виконувати домашнє завдання самостійно?
- Якщо дитина відстає у навчанні...
- Конфлікти в родині та мистецтво їх подолання.
- Страх дитини. Що за цим стоїть?

Наступний напрям організації співпраці класного керівника та батьків — формування у батьків культури причетності до освітньо-виховного простору школи. Іноді батьки досить негативно ставляться до організації навчального процесу, а в школі — до організації шкільного простору. Причина — в існуванні так званих «паралельних світів» школярських родин

і навчального закладу за бездіяльності шкільної адміністрації та педагогічного колективу, а як наслідок — обопільна антипатія та конфлікти між цими «світами». Для виключення

можливості існування подібної поляризації в кожній школі має бути розроблена стратегія формування в батьків і учнів культури причетності до освітньо-виховного простору навчального закладу.

Що саме слід включати до цієї стратегії відносно роботи з батьками та наскільки серйозно адміністрація школи повинна контролювати зі свого боку виховний процес у родині?

Ще з початкової школи класному керівникові треба знайомити батьків своїх учнів насамперед із шкільними традиціями, історією та досягненнями: обізнаність батьків у тому, чим саме пишається школа, дуже важлива.

Вступ батьків до єдиного шкільного простору починається зі щорічної традиційної екскурсії шкільною будівлею. Така екскурсія можлива за участі старшокласників та педагога молодших класів. Пропонована зустріч допоможе батькам оцінити оформлення школи, довідатися про успіхи школи за минулий навчальний рік, познайомитися з проблемами, розв'язання яких потребує й їхньої участі. Для середнього й старшого етапів навчання школярів Класний керівник повинен щорічно планувати заходи, спрямовані на інформування батьків про процеси, які відбуваються в школі.

Із цією метою в системі роботи класного керівника на середньому і старшому етапах навчання та виховання учнів має плануватися більше заходів, що потенційно об'єднують дітей і батьків. Наприклад, неабияке виховне значення можуть мати щорічні круглі столи — зустрічі педагогів і адміністрації з найкращими учнями, звичайно, за обов'язкової участі батьків останніх, навіть дідусів та бабусь: тепла й щира зустріч, подяка учневі в рамці, яка прикрашатиме стіни його кімнати,— це також можливість згуртувати всіх учасників процесу навчання і виховання в єдиному освітньому просторі.

На практиці, на жаль, все відбувається навпаки: багато хто з батьків скаржиться на те, що десь із п'ятого року навчання дітей запрошення до школи слугують лише для того, щоб оголосити їхнього малюка аж ніяк не прикрасою цього закладу

Створити ситуацію ефективної взаємодії школи й родини можливо, якщо педагог познайомить батьків із вимогами, які школа висуває до учнів з перших днів перебування в ній: перш за все — це знайомство зі Статутом навчального закладу, з правилами поведінки в класі, спортивній залі, бібліотеці, їдальні тощо.

Значну увагу слід приділити традиціям проведення уроків і позакласних заходів у школі, ознайомити батьків учнів зі змістом і методикою організації освітньо-виховного процесу в дитячому колективі: батьки мають не лише право, але й обов'язок знати вчителя своєї дитини, шкільні традиції, правила роботи зі щоденниками учнів та їхніми зошитами, систему контролю за виконанням домашніх завдань, критерії оцінювання діяльності учня на уроці.

У п'ятому класі класний керівник повинен ознайомити батьків із змінами в технологічному процесі проведення уроків, із прийомами розвитку читацьких умінь учнів на уроці, зі структурою підручників. Батькам завжди цікаво знати, які теми під час вивчення шкільних предметів найбільш складні, щоб надалі мати можливість допомогти власній дитині вдома.

Педагогічні колективи деяких шкіл у створенні єдиного освітнього простору йдуть набагато далі: батьки мають можливість одержати річний план проведення найважливіших заходів школи, як то батьківські збори, консультації, дні відкритих дверей, творчі звіти класних колективів тощо. Це дозволяє набагато відповідальніше ставитися до організації процесу навчання та виховання учнів як педагогам, так і батькам.

Класному керівникові з перших днів роботи з дитячим колективом треба інформувати батьків про перспективи розвитку класу аби батьки, мали можливість брати активну участь у справах класу. Кожної чверті батьківський колектив необхідно знайомити з планом виховної роботи, ініціювати прийняття спільних рішень з питань організації в класі культурно-масових заходів у канікулярний чи навчальний час, під час планування виховної роботи цьому треба приділити достатньо уваги. Батьки школярів повинні супроводжувати

своїх дітей в театри та музеї, на екскурсії, у походах і поїздках, на сімейних святах і класних годинах, які проводяться з ініціативи дітей або самих батьків.

Неабияке значення має залучення батьків до гурткової та творчої роботи з дитячим колективом, у якому навчається їхня дитина. Деякі школи мають ось яку цікаву практику: в початковій школі кожна сім'я щороку готує один батьківський урок, тема якого обговорюється з класним керівником, а все інше — творчість родини. Таку традицію можна підтримувати й надалі: все залежить від зацікавленості класного керівника в активності батьків класного колективу

З метою нівелювання тривоги й напруження батьків перед переходом дитини до старших класів педагог уже з середньої школи повинен знайомити батьків учнів з адміністрацією школи та педагогічним колективом. Не менш важливий цей підхід і в роботі усього педагогічного колективу: бачити батьків майбутніх учнів, знати їхнє ставлення до школи й навчально-виховного процесу — це реальна можливість запобігти проблемам у майбутньому.

Орієнтовна тематика зустрічей з батьками в межах формування культури причетності до освітнього простору школи

- Екскурсія — знайомство зі школою і шкільними службами.
- Свято народження класу.
- Зустріч з адміністрацією навчального закладу й соціально-психологічною службою.
- Зустріч батьків «Майбутні традиції класу».
- Круглий стіл «Подорож шкільним підручником».
- Батьківські збори «Книги, які читають усі».
- Презентація класного журналу «Новини шкільних уроків».
- Знайомство батьків учнів зі шкільною книгою рекордів і досягнень класу.
- Організація і проведення батьківських уроків.
- Засідання виїзного клубу вихідного дня.
- Участь у загальношкільній батьківській конференції «Є проблема — є розв'язання».
- «День відкритих дверей у класі» — наочна демонстрація досягнень учнів, батьків і класного керівника колективу педагогів школи.
- Випуск стіннівки силами батьків і дітей.

ДІАГНОСТИКА: ПОПЕРЕДНЯ, ОПЕРАТИВНА ТА ПІДСУМКОВА

Одним із найважливіших напрямів роботи класного керівника є діагностика. Дехто з педагогів може заперечити: якщо в школі працюють психологи — їм і займатися діагностикою. Однак ідеться не про психологічну діагностику як таку, а про психолого-педагогічну діагностику, яка вирізняється індивідуальним характером і оперативністю. Конструктивне планування виховної роботи в класному колективі учнів та налагодження роботи з батьками неможливе без використання психолого-педагогічної діагностики.

Діагностика в роботі класного керівника з класом може бути попередньою, оперативною, підсумковою — залежно від ситуації.

Якщо педагог грамотно використовує діагностичні матеріали, і може докорінно змінити спосіб спілкування в родині, статус окремих її членів, стратегію поведінки дорослих щодо дитини. У роботі з класом діагностика допомагає виявленню проблемних ситуацій в окремих родин і дозволяє обрати правильну лінію поведінки з батьками проблемних учнів.

Однак діагностика в роботі класного керівника — це й досить небезпечне знаряддя, тому використовувати його педагог може за умови абсолютної впевненості в позитивних наслідках такого методу для конкретної дитини та її родини.

Діагностичний процес передбачає чітке визначення цілей і очікуваних результатів: займаючись нею, класний керівник повинен ставити перед собою певні питання (наприклад,

якого результату він очікує від діагностики, як працюватиме з одержаним матеріалом або які зміни на краще вона принесе) і обов'язково знаходити на них обґрунтовані відповіді.

Попередня діагностика потребує підготовки:

- батьківських зборів;
- тематичних та індивідуальних консультацій;
- позакласних заходів; поїздок і екскурсій;
- планування позакласної роботи з колективом учнів;
- аналізу роботи з класом.

Оперативна діагностика необхідна для розв'язання конфліктних ситуацій у родині під час підготовки до співбесіди між школярами, вчителями й учнями.

Підсумкову діагностику доцільно проводити наприкінці навчального року за результатами участі класу у святах, конкурсах і фестивалях. Це необхідно для оцінки проведеного заходу через сприйняття всіма присутніми, що дозволить вдосконалювати роботу з родиною й учнями. Добре організована підсумкова діагностика роботи школи в цілому і виховної системи школи зокрема допомагає в оперативному розв'язанні питань якісного просування колективу у своєму розвитку, плануванні заходів, ефективність яких не викликає сумнівів.

КОРИГУВАЛЬНА РОБОТА

Значущим напрямом діяльності класного керівника з родинами учнів є також коригувальна робота.

Діагностична робота класного керівника у відриві від коригувальної не лише не має сенсу, але й може завдати шкоди та скалічити душі дітей і дорослих, призвести до агресії і конфліктів. Головне призначення коригувальної роботи — надання батькам своєчасної психолого-педагогічної допомоги та підтримки під час розв'язання таких проблемних ситуацій у сімейному вихованні, як:

- криза адаптації до шкільного навчання; -
- раннє статеве дозрівання дітей;
- нестабільне становище дитини в родині;
- втрата батьків або близьких людей;
- розлучення батьків;
- вплив на дитину компанії.

Родина потребує коригувальної допомоги та підтримки з боку педагога у разі виходу дитини з-під контролю батьків і підпадання під вплив не просто поганої компанії, а секти, яка стає для неї більш значущою за власну родину. Коригувальна робота — це, зокрема, і заходи з профілактики шкідливих звичок (тютюнопаління, токсикоманії, наркоманії).

Але ефективність такої роботи багато в чому залежить від активності та підтримки батьків. Таким чином, взаємна допомога та підтримка педагога і родини задля спільної мети — запорука успіху в нелегкій справі виховання майбутнього країни.

Індивідуальна коригувальна робота класного керівника має спрямовуватися також і на роботу з родиною, в якій зростають обдаровані діти. Немає таємниці в тому, що іноді становище такої дитини у звичайному класі досить важке. Завдання класного керівника — з одного боку, створити умови для максимального розвитку таланту та здібностей такої дитини з іншого — зберегти її душевний спокій, комфорт та гідність у дитячому колективі.

Не меншого коригування потребують і проблемні сім'ї. Класному керівникові треба мати уяву про родини своїх учнів, щоб відразу ж дати зрозуміти безвідповідальним батькам, аби не очікували на спокійне та безтурботне життя.

Ми вважаємо, що індивідуальне коригування буде доречним і щодо неповних родин: саме вони потребують посиленої уваги з боку шкільно адміністрації та соціально-психологічної служби. Найчастіше такі сім'ї зайвий раз не звертаються по допомогу, але коли вже

спромоглися це зробити — то з проблемою, розв'язання якої потребує оперативного втручання різних фахівців і служб: юристів, лікарів, психологів або правоохоронних органів.

ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ КЛАСНОГО КЕРІВНИКА Й РОДИНИ

Наведені вище напрями спільної діяльності класного керівника й родини будуть ефективними в разі використання класним керівником активних форм взаємодії з родинами своїх учнів.

З першого ж дня роботи з колективами дітей і батьків класний керівник повинен прагнути розуміння значення тих вимог, які школа висуває родині (за умови, звичайно, розумності цих вимог).

Взаємодія родини й класного керівника буде ефективною тоді, коли педагог дозволить батькам виявити ініціативу й підтримає їхні пропозиції. Спілкування з батьківським колективом треба здійснювати в дусі чемності та коректності, із самого початку обговорюючи ті правила спілкування, на яких базуватиметься робота з батьками.

Правила ефективної взаємодії, якими педагог керуватиметься в роботі з родинами учнів, можуть бути приблизно такими:

1. Батькам потрібна підтримка, допомога й добра порада. Якщо ви маєте їх, створіть необхідні умови для спілкування.
2. Не розмовляйте з батьками поспіхом: якщо ви не маєте часу, домовтеся про зустріч іншим разом.
3. Розмовляйте з батьками спокійно: зверхність та повчання викликають роздратування і негативну реакцію з їхнього боку
4. Вчіться вислуховувати батьків з болючих питань.
5. Не поспішайте з висновками! Добре обміркуйте почуте від батьків.
6. Отриману від батьків інформацію зберігайте в таємниці.
7. Якщо ж все-таки існує професійна необхідність поділитися конфіденційною інформацією, доведіть це до відома батьків.
8. Пам'ятайте: під час зустрічі з родиною учня будь-який батько прагне почути про свою дитину не тільки погане, але й хороше.
9. Будь-яка зустріч з родиною школяра має завершуватися конструктивними рекомендаціями для батьків і учня.
10. Якщо педагог вважає себе некомпетентним з якоїсь проблеми, йому варто вибачитися перед батьками та запропонувати їм звернутися за консультацією до фахівців.
11. За активної участі батьків у житті класу й школи їхні зусилля мають бути відзначені класним керівником і адміністрацією школи.

Головними формами взаємодії класного керівника з родиною є індивідуальні та групові форми роботи.

До групових можна віднести такі форми взаємодії, як батьківські збори, конференції, вечори запитань і відповідей, батьківські університети.

Групові форми роботи доцільні для організації психологічної освіти батьків, зустрічей з адміністрацією навчального закладу із нагальних проблем шкільного життя або, наприклад, з питань реформування школи.

Аби ці форми спілкування були ефективнішими, батькам слід надати можливість брати участь у плануванні занять, приміром, батьківських університетів або інших форм їхньої взаємодії зі школою.

Орієнтовний тематичний план групової роботи з родиною в школі на новий навчальний рік, одержаний батьками на підсумкових батьківських зборах, дозволяє заздалегідь визначити

ступінь зацікавленості батьків з тієї чи іншої теми або у справі, а також організувати майбутні зустрічі з максимальною ефективністю. Батьки відмічають найбільш цікаві форми взаємодії.

Відповіді батьків класний керівник потім аналізує і на цій підставі планує їх участь у житті класного колективу на новий навчальний рік.

Пропоновані заходи роботи з батьками протягом навчального року (5—9 класи)

Місяць	Заходи
Вересень	Класні батьківські збори разом з учнями Шкідливі звички та як з ними боротися (6 класи)
Жовтень	Поговоримо про дружбу щиру й удавану (7 класи) Як навчитися бути відповідальним (8 класи)
Листопад	Класні батьківські збори «Аналіз результатів I чверті» (5—9 класи) Конференція батьків 5—7 класів «Традиції родини та їх значення у вихованні». Обмін досвідом виховання дітей у родині Попереду — іспити (9 класи)

Місяць	Заходи
Грудень	Мої батьківські університети Правові знання та їх значення в житті родини (8—9 класи) Святкуємо разом: Новий рік із батьками й дітьми (5—7 класи)
Січень	Базова освіта. Що далі? Обмін думками: батьки — вчителі Зустріч адміністрації навчального закладу з батьківськими комітетами школи. Аналіз роботи школи за перше півріччя й плани на майбутнє Засідання піклувальної ради навчального закладу. Звіт батьківського комітету школи про роботу за перше півріччя Засідання дискусійного клубу батьків «Єврика» Зустріч із психологом і соціальним педагогом школи (8 класи)
Лютий	Святкове підбиття підсумків конкурсу «Тато, мама, я — щаслива сім'я» (5—7 класи) Батьківські збори по паралелях за темою «Мої запитання до шкільного підручника» (8—9 класи)
Березень	Мої батьківські університети. «Як навчити дитину бути моральною» (5—9 класи) Святкові батьківські збори до Дня матері «Абетка людяності»
Квітень	Радість створюємо разом. Тиждень творчого спілкування дітей і батьків класу (5—6 класи) Круглий стіл разом із адміністрацією навчального закладу за темою «Ще варто обговорити» (9 класи)

Травень	Підсумкова звітна конференція батьківських комітетів школи Підсумкові батьківські збори в класах за темою «От і стали ми дорослішими на рік» (5—9 класи)
Червень	Участь батьків у ремонті шкільної будівлі та підготовці школи до нового навчального року Участь ініціативної батьківської групи в походах і поїздках з учнями школи

Добре налагоджена й організована взаємодія родини й школи дозволить батькам усвідомити необхідність набуття нових знань для розвинення із власної дитини здорової і повноцінної особистості, а також безпосередньо спілкуватися з людьми, які допомагають стати їм справжніми, батьками.

Групові форми роботи з родиною, їхнє розмаїття у школі сприятимуть обранню батьками найбільш прийняттого для них виду спілкування з педагогами та іншими фахівцями школи.

Батьківські збори

Найпоширенішою формою групової роботи з батьками є батьківські збори.

Батьківські збори проводяться один раз на місяць або чверть, залежно від особливостей класу, віку учнів, контингенту батьків. Якщо більшість батьків класу вже мають старших дітей, їм уже не треба розтлумачувати практику та теорію поведінки з дитиною-школярем.

Якщо батьки — переважно люди молоді, то для набуття власного батьківського педагогічного досвіду їм необхідно зустрічатися і з педагогами, і з фахівцями набагато частіше.

Важливо заздалегідь повідомити батьків про терміни проведення батьківських зборів, уже під час першої зустрічі ознайомити їх з розкладом спільних заходів на навчальний рік. Така передбачливість педагогів дуже дисциплінує батьків і дає зрозуміти, що школа цілеспрямовано опікується проблемами родини й приділяє співпраці з нею велику увагу.

Упродовж навчального року класному керівникові треба провести чотири обов'язкових батьківських зборів. На жаль, практика свідчить про те, що зборів на одні чи двоє буває більше: все залежить від конкретних проблем, які вимагають додаткових зборів.

Перші батьківські збори, як правило, є організаційними й проводяться наприкінці серпня — на початку вересня.

Наступні декілька є тематичними зборами: потреби батьків, класного керівника, школи, актуальність обговорюваних тем.

Останні збори року є підсумковими та проводяться наприкінці навчального року в травні.

За змістом батьківські збори можуть бути *поточними, тематичними або підсумковими*.

Поточні батьківські збори — це збори з традиційним порядком денним: результати чверті, проведених заходів, свят і походів.

Тематичні батьківські збори — це збори, присвячені актуальній темі, в обговоренні якої зацікавлена абсолютна більшість батьків класу. Тематичні батьківські збори зазвичай мають просвітницький характер і спрямовані на розширення знань батьків у сфері виховання дітей.

Підсумкові батьківські збори — це збори, метою яких є підбиття результатів розвитку дитячого колективу за певний час. Під час таких зборів батьки мають можливість оцінити досягнення всіх учнів, власної дитини, порівняти колишні досягнення з найновішими. Залежно від теми та мети, підсумкові батьківські збори можна проводити в будь-якій формі: це можуть бути урочисті свята, багаття, походи, збори.

Але якими б не були за змістом батьківські збори, вони все одно вимагають ретельної підготовки: їхня ефективність пропорційна ретельності планування, продуманості сценарію, який педагог розробляє або самотужки, або з допомогою батьківського комітету класу й учнів. Має сенс підготувати до кожних батьківських зборів діагностичний або статистичний матеріал, пов'язаний із вивченням окремих аспектів життя учнів класу: корисність зборів для батьків полягає в отриманні особливо актуальної для них саме на цей час інформації. Тому батьківські збори доцільно урізноманітнити такими рубриками, які згодом можуть стати традиційними: «Історія виховання дітей у родині», «Видатні педагоги світу», «Традиції виховання народів світу», «Крилаті фрази про виховання», «Абетка виховання дітей у родині», «Радимо прочитати», «Книжкова полиця батьків», «Обговоріть разом із дитиною», «Скринька мудрості», «Творча майстерня родини» та ін.

Ці та інші рубрики дозволять зробити батьківські збори незвичайними, їх рейтинг зміниться на краще, сприятиме більш тісним взаєминам у ланцюжку «вчитель — учень — батьки».

Значну увагу класному керівникові слід приділити формуванню традицій проведення батьківських зборів: це дозволить викликати в батьків інтерес до зборів, відповідальність і потребу брати участь у справах класного колективу.

Які з традицій батьківських зборів є значущими й ефективними? Наприклад, традиція заохочення активних батьків здійснюється в різних формах: чи то нагородження грамотами, дипломами, сувенірами, зробленими руками учнів, чи то концертна програма, випущені іменні вітальні стіннівки або медалі.

Велике значення для усіх членів родини мають листи подяки, які класний керівник надсилає як учневі додому, так і його батькам на роботу. Великим стимулом для дитини може стати лист подяки, отриманий сім'єю у день народження дитини.

Незмінною темою батьківських зборів можуть стати й певні ритуали. Наприклад, ритуал, умовно названий «Чарівною скринькою», який полягає в написанні дітьми до кожних батьківських зборів листів. Такий ритуал можна започаткувати вже з першого класу. У своїх листах діти можуть розповісти про те, що їм часом важко сказати вголос.

Якщо такий ритуал вкорінюється, батьки з нетерпінням чекають на нього. Іноді традиція написання один одному листів стає ще й сімейною, про що батьки із задоволенням розповідають і дякують за таку нову можливість спілкування.

Для класного керівника дуже важливою є думка батьків про проведені збори. Доречно вводити до сценарію батьківських зборів елементи рефлексії (усний або письмовий аналіз батьками результатів зборів, колажу або стіннівки), тому що ретельно підготовлені, змістовні, не стандартні за формою й актуальні за значенням батьківські збори дійсно можуть перевернути свідомість тат і мам, розбудити в них величезний виховний потенціал і бажання допомогти своїй дитині стати щасливою. Щоправда, існують ще дві умови ефективності батьківських зборів: потреба в них дорослих та авторитетність педагога в очах батьків.

Батьківська конференція

Важливою формою групової роботи з батьками є конференція.

Конференції доцільно проводити як обмін досвідом з виховання дітей або думками з певної проблеми. Предметом обговорення батьківської конференції можуть стати документи з реформування шкільної освіти (дванадцятибальна система оцінювання знань учнів та її зміст або, наприклад Конвенція про права дитини). Конференція, як і будь-яка зустріч із батьками, готується та планується заздалегідь ретельно: відповідна літературна виставка, вивчення думки дорослих, дітей і вчених. Під час конференції може бути ухвалене рішення в рамках обговорюваної проблеми, що неможливо здійснити за відсутності батьків.

Темою для обговорення на батьківській конференції можуть бути й нагальні проблеми навчального закладу: оформлення і ремонт шкільної будівлі, плідність співпраці родини й школи, моральні й естетичні аспекти організації шкільних свят, результати атестації навчального закладу й багато чого іншого.

Доброю традицією школи є щорічні конференції батьківських комітетів класів, які можна проводити двічі на навчальний рік.

На початку року представникам батьківських комітетів класів демонструється готовність школи до нового навчального року, розповідається про досягнуті успіхи, про плани на майбутнє, в яких особлива роль відводиться співпраці з батьками.

Напередодні канікул підбиваються підсумки, відзначається внесок батьківських комітетів у співробітництво зі школою, окреслюються проблеми, які потребують батьківської допомоги.

Не треба нехтувати при цьому зустрічами окремих батьків і батьківських комітетів з адміністрацією школи, фахівцями різних галузей, з педагогічним колективом.

Наприклад, зустріч батьківського комітету класу з переможцями інтелектуальних марафонів, учасниками олімпіад, призерами різних змагань дає величезний стимул для подальшої співпраці учнів і батьків.

Зустрічі поколінь

Ще однією традицією в роботі з класним колективом є проведення зустрічі поколінь на честь свята Перемоги, яке дозволяє на краще змінити взаємини дорослих і дітей. Нагадуємо, що всі ці заходи вимагають від педагога серйозної підготовки, неабияких душевних і фізичних витрат.

Неоціненне значення батьківські зустрічі можуть мати під час роботи і; так званими проблемними дітьми. Зрозуміло, що проблемними вони стають, зокрема, і через нестачу спілкування, розуміння та сприйняття рідними і близькими людьми. За таких умов зустрічі з батьками інших дітей, авторитетність чужих батьків в очах проблемної дитини можуть зробити набагато більше, ніж плідна співпраця фахівців найвищого рівня.

Батьківські клуби

Цікавою формою роботи з батьками є батьківські клуби. Батьківські клуби — це об'єднання за інтересами: спільне захоплення дітей і батьків, однакове розуміння проблеми. Не менш важливим є також інтерес до вивчення літератури з проблем виховання.

Організація клубів батьків — справа, яка згуртовує батьків, розвиває власну спостережливість під час виховання дітей, формує адекватність батьківської самооцінки та критичність до, власних методів виховання, і загалом допомагає уникнути в майбутньому проблем підліткового віку. У батьківському колективі завжди знайдуться ті, що зацікавлені у вивченні різних систем та певних напрямів виховання і навчання. Саме таких батьків слід залучати до участі в клубній роботі.

Засідання клубів зазвичай проводяться три-чотири рази на рік. Батькам вчасно пропонується тематика клубних занять, до якої вони можуть вносити корективи. -

Останнім часом через ситуацію, пов'язану з поширенням наркоманії і токсикоманії в суспільстві, батьки прагнуть якомога більше знати про цю проблему. Неформальна обстановка занять у клубі, залучення фахівців, можливість перегляду відеоматеріалів, зустрічі з тими, хто пережив подібні проблеми у вихованні дітей,— усе це може зробити роботу клубу корисною і необхідною в житті школи. Заняття в клубі згуртовують односторонців-ентузіастів, здатних згодом стати авторитетними товаришами багатьом дітям, яких спіткали серйозні життєві проблеми.

Великою підмогою в роботі класного керівника з учнями можуть стати клуби творчості, членами яких є цілі сім'ї. Такі клуби об'єднують дітей та їхніх батьків спільним захопленням,

яке формує зовсім інший простір для обопільних особистісних взаємин. Вивчення світу тварин і рослин, флористика, живопис, поезія та спорт, шиття та плетіння — усі ці інтереси можуть стати підставою для створення клубу

Клубне заняття — це не лише зустріч захоплених людей: це традиції і звичаї спілкування, це вплив на майбутні вчинки людини, це формування її культури та характеру. Класному керівникові слід заохочувати батьків до участі у клубній роботі. Доброю традицією класу може стати щорічна презентація досягнень клубу: чи то у форматі маленького відеофільму, виставки робіт учасників клубу або благодійного аукціону тощо.

Індивідуальна робота з батьками

Чи не найпровіднішу роль у роботі класного керівника відіграє індивідуальна робота з батьками, формами якої можуть бути індивідуальні консультації, бесіди, відвідування вдома.

Індивідуальні консультації проводяться за ініціативи батьків або класного керівника. Приводом для запрошення батьків на консультацію можуть стати результати спостережень педагога за дитиною, проблеми в спілкуванні дитини з однолітками або педагогами, конфліктні ситуації.

Під час підготовки та проведення індивідуальної роботи з родиною існують певні етичні правила спілкування з батьками

1. Необхідно заздалегідь обговорити можливість проведення такої консультації.
2. Батьків слід запрошувати на консультацію доброзичливо та спокійно.
3. Час консультації або бесіди має бути чітко обговорено.
4. Батьки не повинні чекати своєї долі під дверима.
5. Бажано, аби на зустрічі були присутні обидва з батьків.
6. Мету консультації, її актуальність треба чітко сформулювати.
7. Батькам бажано надати можливість повною мірою висловитися щодо обговорюваної проблеми.
8. Усі аргументи батьків «за» і «проти» треба уважно вислухати.
9. За необхідності в ході консультації можна організувати зустріч з фахівцями.
10. Результатом консультації повинні стати чіткі рекомендації та пропозиції з обговорюваної проблеми.

Відвідування дитини вдома

Насправді, відвідування дитини вдома — найостанніший захід. Не всі батьки готові до того, щоб класний керівник турбував їх удома, однак якщо спільне шкільне життя ледве починається, слушний час вчитися бути разом. Викладач може прийти не тільки перевірити куточок школяра, але й привітати з днем народження, відвідати хвору дитину разом з її однокласниками, за потреби допомогти в хатній роботі. Застосовувати такі прийоми можна тільки тоді, коли вони викликані певними обставинами в житті учня. Проте останнім часом ми подекуди спостерігаємо ситуації насильства по відношенню до дитини. Діти в таких родинях почуваються вигнанцями, і при цьому далеко не завжди школа й класний керівник знають правду про родинні обставини. Якщо батьківському комітетові відомо про проблемні ситуації в родині учнів класу, слід відвідувати такі сім'ї не кидаючи їх напризволяще.

На старшому ступені навчання неабиякою підтримкою в організації виховання учнів є консультації для батьків. Кожну консультацію або бесід класний керівник повинен ретельно аналізувати. Результати відвідування вдома, консультацій фіксуються в щоденнику класного керівника і є керівництвом до дії на наступних зустрічах з родиною.

Батьківський комітет класу

Велику роль у співпраці батьків учнів і класного керівника відіграє батьківський комітет класу. Від злагодженості та відповідальності роботі цього комітету залежить атмосфера класного колективу, взаємини батьків один з одним, спілкування дорослих і дітей.

Добре організований батьківський комітет може виконувати в клас різні функції, однією з яких є допомога в організації навчально-виховного процесу: наприклад, організація конкурсів на кращий щоденник, зошит, рейдів-перевірок дбайливого ставлення учнів до свого портфеля, підручників чи письмового приладдя.

Особливе значення має участь батьківського комітету в днях відкрити, дверей класу та днях самоврядування.

Ще одна важлива функція батьківського комітету класу — допомога класному керівникові в позакласній роботі. Насамперед — організація та проведення батьківських уроків у класі, тобто надання можливості для творчості, імпровізації кожній родині. Під час батьківського уроку діти знайомляться із захопленнями конкретної сім'ї, дізнаються про цікаві традиції та звичаї, розширюють свій кругозір.

Крім таких уроків, батьківський комітет може допомогти класному керівникові в організації свят, екскурсій і поїздок.. Допомога батьківського комітету в розв'язанні проблем із відвідуванням театрів, музеїв, виставок є досить значною, усі ці заходи цікаві не лише дітям, але й самим батькам побачити свою дитину в незвичній обстановці, проаналізувати її поведінку ставлення до того, що відбувається, просто поспілкуватися зі своєю дитиною та іншими дітьми.

Багато чого може зробити батьківський комітет для розв'язання господарсько-побутових питань класу: ремонт кабінету, меблів, харчування дітей у шкільній їдальні, дотримання санітарно-гігієнічних і профілактичних норм — це й багато чого іншого може перебувати в компетенції батьківського комітету

За певних обставин батьківський комітет має не лише право, але й обов'язок взяти участь у роботі школи з проблемними родинами: це і відвідування учнів удома, і профілактичні бесіди, і захист прав учнів у різних інстанціях.

Батьківський комітет обирається загальними зборами батьків з урахуванням пропозиції класного керівника та за ініціативи самих батьків.

Термін повноважень батьківського комітету — один рік, але за нагальної необхідності його може бути переобрано позачергово або подовжено його повноваження. Починаючи роботу із класом, класному керівникові слід попередити батьків про щорічне оновлення членства в батьківському комітеті. Треба наголосити також на тому, що робота в батьківському комітеті кожного з батьків дозволить усвідомити проблеми класного керівництва та активно брати участь у їх розв'язанні.

Зазвичай обов'язки в батьківському комітеті розподіляються між його головою, заступниками, які відповідають за окремі ділянки роботи, і скарбником.

Голова батьківського комітету організовує його загальну діяльність, разом із заступниками складає план роботи, допомагає класному керівникові під час підготовки та проведення батьківських зборів, представляє колектив батьків класу в батьківському комітеті школи.

За необхідності захисту прав учнів класу в правових структурах голова бере участь у них або у відвідуваннях проблемних родин, а також допомагає розв'язувати конфлікти в дитячому колективі.

Заступник голови батьківського комітету, відповідальний за результативність навчальної діяльності учнів класу, організовує участь батьків у шкільному житті дітей: відвідування уроків, днів творчості в класі та школі. Він допомагає класному керівникові придбати необхідні навчальні; посібники; обдарованим учням — у пошуку спонсорів для організації олімпіад, конкурсів і фестивалів.

Заступник голови батьківського комітету, який керує позакласною діяльністю за участю батьків, виконує різноманітну роботу. До його компетенції входить: залучення батьків до організації занять гуртків, секцій, батьківських уроків; організація спільних свят, походів, екскурсій, поїздок, розважальних заходів.

Заступник голови батьківського комітету, відповідальний за господарську роботу в класі, організовує допомогу батьків у ремонті та оформленні класного кабінету, в придбанні предметів, необхідних для класного колективу

До обов'язків скарбника входить збирання коштів на потреби класу, складання кошторису витрат та звітності перед батьківськими зборами. Якщо в цьому є потреба, він виділяє з бюджету батьківського комітету кошти для заохочення учнів у межах програми «Обдаровані діти» або на видавничу діяльність (дитячий журнал класу, книжки-малята, написані учнями та їхніми батьками, ксерокопіювання необхідних наочних посібників).

Засідання батьківського комітету відбуваються два-три рази на чверть, однак за певних умов зустрічі можуть бути частішими.

Документами, що регламентують діяльність батьківського комітету, є протоколи його засідань, положення про батьківський комітет школи, план роботи батьківського комітету на навчальний рік або півріччя та графік засідань.

Орієнтовне положення про батьківський комітет класу

1. Батьківський комітет класу — це об'єднання батьків, діяльність яких спрямована на всебічне сприяння педагогічному колективові вчителів які працюють із класом, класному керівникові, співпраці родини та школи на користь учнів класу.
2. Батьківський комітет обирається на батьківських зборах на початку навчального року терміном на один навчальний рік.
3. До батьківського комітету класу можуть бути обрані батьки будь-якого учня класу за їхнім бажанням або згідно з пропозицією більшості учасників батьківських зборів.
4. Голова батьківського комітету обирається з числа членів батьківського комітету на першому засіданні.
5. Про свою діяльність батьківський комітет звітує перед батьківським! зборами.
6. Збори батьків мають право вимагати від батьківського комітету поза чергового звітування, якщо існують підстави для сумнівів у діях останнього.
7. Батьківський комітет класу бере участь у засіданнях ради школи шкільних конференціях, зустрічах батьківських комітетів класів з шкільною адміністрацією.
8. Засідання батьківського комітету класу відбуваються три-чотири рази за навчальну чверть. Ухвалені рішення фіксуються в протоколі, які зберігаються в голови батьківського комітету.
9. Положення про батьківський комітет класу приймається на засіданні батьківського комітету школи або на засіданні ради школи.

Батьківський комітет класу зобов'язаний:

- допомагати класному керівникові в налагодженні контакту з колективом батьків; , -
- залучати батьків до спільної діяльності з дітьми;
- впливати на формування культури батьківського спілкування;
- за необхідності бути посередником між родиною, школою, громадськими організаціями;
- стимулювати ініціативність і відповідальність у вихованні підростаючого покоління;
- висувати пропозиції щодо поліпшення освітньо-виховного процесу в школі;
- дотримуватися етичних норм у спілкуванні з педагогами, учнями та батьками школярів.

Батьківський комітет має право:

- брати активну участь в організації освітньо-виховного процесу класу; допомагати класному керівникові та школі в придбанні підручників і посібників
- разом із класним керівником відвідувати учнів удома;
- бути присутнім на уроках і позакласних заходах;
- висловлювати свій погляд на проведення класних заходів;
- разом із класним керівником впливати на безвідповідальних батьків;
- проводити бесіди з проблемними учнями;
- підтримувати тісний контакт із правоохоронними органами та громадськими організаціями з метою захисту прав та інтересів дитини і родини, за необхідності залучати фахівців різних галузей для розв'язання проблем сімейного виховання.

Чітка та злагоджена робота батьківського комітету класу приносить неабияку користь. Школярі завжди раді тому, що їхні батьки присутні на уроках і позакласних заходах, спільних святах і походах, пишаються участю батьків у житті класу. Слід відзначити, що активна участь в класному житті батьківського комітету та батьків стимулює працездатність також і класного керівника.

Багато шкіл мають традицію проведення своєрідних творчих звітів про спільну діяльність батьківського комітету й класного колективу. Такі зустрічі проводяться наприкінці навчального року і є своєрідним підбиттям підсумків річної роботи. За формою звіти можуть відрізнятися: фільм про життя класу, КВК, фестиваль тощо. Головне — батьки та діти разом, дорослі наочно переконуються в досягненнях дітей за рік і радіють успіхам один одного.

Орієнтовний план роботи батьківського комітету на навчальний рік

Місяць	Захід
П'ятий клас	
Серпень	Засідання батьківського комітету, присвячене початку навчального року. Зустріч батьківського комітету попереднього навчального року з класним керівником, визначення батьківських кандидатур для роботи в новому батьківському комітеті Батьківські збори «Особливості останнього навчального року в початковій школі». Обрання членів батьківського комітету. Знайомство з планом виховної роботи на новий навчальний рік
Вересень	Зустріч батьківських комітетів класів з адміністрацією школи. Екскурсія школою, знайомство з плануванням і основними завданнями роботи навчального закладу на новий навчальний рік

Місяць	Захід
Вересень	Засідання клубу вихідного дня. Вересневий похід на природу «Возьмемся за руки, друзя!» Вивчення батьківським комітетом питання організації харчування учнів у новому навчальному році
Жовтень	Рейд-перевірка читачьких формулярів учнів класу в шкільній бібліотеці за попередні чотири роки. Підготовка до конкурсу юного читача, відвідування відкритого уроку для батьків з літератури Батьківська конференція «Традиції читання в нашій родині»

Листопад	Класні батьківські збори «Труднощі в адаптації п'ятикласників: перші радощі та перші невдачі» Похід до театру учнів класу разом із батьками. Спільне обговорення «Театр у житті нашої родини»
Грудень	Підготовка сценарію святкування Нового року Оформлення подарунків, сюрпризів для учнів
Січень	Підбиття підсумків навчальної діяльності учнів класу за перше півріччя. Листи подяки батькам класу Засідання батьківського комітету. Підбиття підсумків роботи батьківського комітету за перше півріччя. Визначення невідкладних завдань на друге півріччя Тематичні батьківські збори «Моя дитина дорослішає». Зустріч з фахівцями із зазначеної проблеми Звітування батьківського комітету перед батьківськими зборами про виконану роботу Зустріч батьківського комітету класу з учителем фізичної культури та шкільним лікарем
Лютий	Огляд-конкурс «Маленькі таємниці Щоденника школяра». Як ставляться у родині учнів до ведення шкільного щоденника Підготовка до Дня захисника Вітчизни. Вітання тат, дідусів і хлопчиків класу
Березень	Конкурс на кращу розповідь «Радощі та прикрощі маминого дитинства». Видання книжки-маляти Підготовка разом із класним керівником концертної програми «Улюблені пісні мам і бабусь». Привітання з 8 Березня мам, бабусь і дівчаток класу Засідання клубу батьківських зустрічей «Пока горит свеча». Обговорення проблем формування моральних принципів особистості
Квітень	Участь батьків у тижні творчості в класі

Місяць

Захід

Квітень	Відвідування уроків і позакласних заходів батьками класу (за розкладом батьківського комітету) Індивідуальні консультації психолога, соціального педагога, лікаря школи для батьків (на їхнє прохання) Батьківські збори — обмін думками за результатами тижня творчості в класі. Зустріч батьків з учителями-предметниками
Травень	Підготовка святкового шоу «Фабрика зірок», присвяченого закінченню п'ятого класу Нагородження учнів. Допомога учням класу у створенні класної книги рекордів Гіннеса
Червень	Спільний похід учнів класу та батьків «Естафета поколінь» Участь батьків класу в ремонті класного кабінету, підготовка необхідних наочних посібників з різних предметів до нового навчального року Річний звіт про роботу батьківського комітету на раді школи

Шостий клас

Серпень	Зустріч батьківського комітету з класним керівником Участь у засіданні ради школи
---------	--

	Обговорення напрямів діяльності батьківського комітету в новому навчальному році Визначення нових кандидатур для роботи в батьківському комітеті (за потреби) Засідання батьківського комітету. Обговорення плану роботи на рік
Вересень	Підготовка батьківських зборів «Особливості організації навчальної діяльності шестикласників» Участь батьківського комітету в організації та проведенні Дня знань
Жовтень	Організація і проведення спортивного свята «Від олімпійських рекордів родини до Олімпійських ігор країни» Аналіз участі учнів у позашкільній діяльності. Гуртки за інтересами з ініціативи школи та батьків Проведення за ініціативою батьківського комітету акції «Що може розповісти ранець школяра» Підготовка батьківських зборів «Як привчити свою дитину до організованості та відповідальності» Відвідування окремих родин учнів з метою вивчення їх становища в родині та дотримання розпорядку дня учнів
Листопад	Участь батьківського комітету класу в організації «Дня відкритих уроків» у класі

Місяць	Захід
Листопад	Організація спільної з педагогами класу конференції «Як розвинути та зберегти в дитині допитливість і, здатність до творчості» Батьківсько-учнівський брейн-ринг «Країнами та континентами»
Грудень	Спільна підготовка святкового новорічного карнавалу дня дорослих і дітей. Спільне заливання і відвідування ковзанки Підготовка та проведення зимової екскурсії на природу Підсумкове засідання батьківського комітету за результатами роботи за півріччя і визначення напрямів діяльності на друге півріччя Підготовка листів подяки окремим батькам за місцем роботи Консультація і співбесіда для батьків проблемних учнів
Січень	Батьківські різдвяні читання за темою «Моральна культура родини. Сторінками педагогічних видань» Підготовка виступів батьків з проблеми батьківських читань
Лютий	Участь батьківського комітету в підготовці спільної з учнями акції «Вогонь різдвяної свічі — в кожную оселю». Допомога ветеранам і старим, дитячим відділенням лікарень тощо Організація за участі батьківського комітету свята до Дня захисника Вітчизни

Спільна батьківсько-учнівська екскурсія до військової частини

Вивчення батьківським комітетом стану відвідування учнями гуртків і секцій

Березень Батьківські збори — диспут «Коли закінчується урок: інтереси та захоплення наших дітей»
«Якщо дитина часто хворіє». Засідання клубу батьківських зустрічей. Зустріч з медичними працівниками
Підготовка святкової зустрічі «Біля самовара наші бабусі»

Огляд-конкурс зовнішнього вигляду учнів «По одешинці зустрічають»

Квітень Тематичний педагогічний консиліум. Вивчення думки вчителів класу про ефективність навчальної діяльності учнів за результатами третьої чверті
Підготовка до завершення навчального року. Організація батьківським комітетом тематичних консультацій для окремих родин з фахівцями школи
Формування правової культури батьків. Батьківські збори «Абетка правового виховання дитини в родині»

Місяць

Захід

Квітень Участь батьків і учнів в екологічній акції «Допоможемо птахам»
Травень Підсумкові батьківські збори. Обговорення досягнень і результатів року. Звіт батьківського комітету за підсумками року. Вивчення думки батьків про роботу батьківського комітету
Спільний батьківсько-учнівський похід місцями бойової слави поколінь у переддень святкування Дня Перемоги
Підготовка грамот і листів подяки батькам учнів
Червень Участь батьків учнів у ремонті класного кабінету
Підготовка необхідних наочних посібників до нового навчального року
Річний звіт батьківського комітету на раді школи

Сьомий клас

Серпень Участь у засіданні ради школи
Обговорення напрямів діяльності батьківського комітету
Визначення кандидатур для роботи в батьківському комітеті (за потреби)
Засідання батьківського комітету. Обговорення плану роботи на рік
Підготовка батьківських зборів «Особливості розвитку молодших підлітків»
Зустріч з лікарем і психологом школи
Вересень Участь батьківського комітету в організації та проведенні Дня знань
Організація і проведення батьківської конференції «Як спілкуватися з дитиною»

	Індивідуальні консультації для батьків за запитами та рекомендацією батьківського комітету «За лаштунками». Спільне відвідування театральної прем'єри
Жовтень	Рейд-перевірка відвідування уроків і позакласних заходів учнями класу Засідання батьківського комітету за результатами проведеного рейду Свято сім'ї «Чим живеш, родині?» Організація класної години «Про відповідальність і не тільки»
Листопад	Організація та проведення батьківських зборів «Шкідливі звички та їх наслідки». Обмін думками на цю тему вчителів, батьків і учнів
Місяць	Захід
Листопад	Вивчення читацьких інтересів і уподобань учнів класу та їхніх батьків. Видання інформаційного бюлетеня Похід вихідного дня
Грудень	Підготовка святкового балу-маскараду для дітей і батьків «Маско! Я тебе знаю!» Підготовка листів подяки батькам учнів за підсумками першого півріччя
Січень	Підготовка та проведення в класі інтелектуального марафону на приз батьківського комітету класу Відвідування батьківським комітетом і окремими батьками (за графіком) уроків точного й гуманітарного циклів. Підготовка звіту за його результатами Педагогічний університет класу «Профільне навчання: проблеми та перспективи» Виступ завуча з навчальної роботи Допомога в організації і проведенні свята спорту «Зимові забавки»
Лютий	Допомога класному керівникові в організації та проведенні лицарського турніру за участі дорослих і дітей Участь у класній годині «Як боротися з лінню?» Зустріч з бібліотекарем школи. Організація виставки «Книжка на домашній полиці» Відвідування родин проблемних учнів разом із класним керівником і соціальним педагогом школи
Березень	Рейд-перевірка щоденників учнів. Підготовка результатів рейду для виступу на батьківських зборах Участь у підготовці батьківських зборів «Виховання хлопчиків і дівчаток у родині» Допомога в організації екскурсії до музею за темою «Сторінками книги пам'яті»

	Оформлення святкових привітань матерів учнів до свята 8 Березня
Квітень	Участь у підготовці тижня творчості в класі Відвідування уроків і позакласних заходів (за графіком) Організація консультацій для батьків (за запитами) Організація екскурсії місцями трудової слави батьків учнів Відвідування окремих учнів удома разом із соціальним педагогом і психологом школи
Місяць	Захід
Травень	Підготовка та проведення свята інсценованої військової пісні Вивчення й аналіз успішності учнів 7 класу за підсумками року Індивідуальні консультації для батьків щодо організації профільного навчання у восьмому класі Підсумкові річні батьківські збори Підготовка привітань батькам за активність у житті дитячого колективу Підготовка привітань учням, які відзначилися в різних видах діяльності
Червень ■, ■ \	Підготовка необхідних наочних посібників до наступного навчального року Річний звіт батьківського комітету на раді школи Участь батьків у ремонті класного кабінету
	Восьмий клас
Серпень	Зустріч батьківського комітету попереднього навчального року із класним керівником та адміністрацією навчального закладу за темою «Профільне навчання учнів» Участь у засіданні ради школи Обговорення напрямів діяльності батьківського комітету в новому навчальному році Визначення кандидатур для роботи в батьківському комітеті (за потреби) Засідання батьківського комітету Обговорення плану роботи батьківського комітету на рік Підготовка батьківських зборів «Особливості навчання учнів у межах профілю» Консультація психолога школи для батьків
Вересень	Допомога батьківського комітету класу в організації необхідних класу спецкурсів, додаткових занять чи факультативів

	Вивчення думки батьків про організацію додаткового навчання учнів класу
	Організація зустрічі з учителями класу з проблем додаткового навчання
	Батьківський кінолекторій «Про батьківський авторитет і не тільки...»
	Похід вихідного дня, присвячений Всесвітньому дню туризму
Жовтень	Спільні збори дітей і батьків за темою «Інформаційна культура школяра»
Місяць	Захід
Жовтень	Відвідування батьківським комітетом найбільш популярних комп'ютерних клубів з метою вивчення запитів учнів щодо необхідної інформації Свято спільного спілкування «Ти та я, та ми з тобою...». День примирення і згоди Екскурсія з учнями до профорієнтаційного центру
Листопад	Формування правової культури батьків. Зустріч із юристами та представниками дитячої кімнати міліції за темою «Як допомогти дитині подолати труднощі власного дорослішання без тяжких наслідків» Відвідування батьками й учнями дитячого приймача-розподільника Участь батьків у підготовці тематичної класної години, присвяченої Дню призовника Відвідування уроків фізичної культури з метою вивчення активності учнів класу під час проведення цих занять Вивчення ставлення учнів до уроків фізичної культури
Грудень	Допомога батьків і учнів в організації новорічної дискотеки Похід учнів місцями бойової слави Батьківські збори разом з учителями за підсумками навчального півріччя
Січень	Аналіз участі учнів класу в уроках з предметів природничо-математичного циклу Відвідування уроків математики, хімії, фізики, інформатики Зустріч із вчителями - предметниками природничо-математичного циклу Допомога в організації вікторини «Імена вітчизняної науки»
Лютий	Батьківські збори учнів і батьків «Чоловіки нашого роду» Вивчення питання організації харчування учнів у шкільній їдальні Відвідування музеїв і театральних постановок, пов'язаних із захистом держави Консультації вчителів-предметників, які працюють у профільних класах
Березень	Загальні батьківські збори — свято «З любов'ю до жіночого імені»

Участь батьківського комітету в підготовці Конкурсу знавців вітчизняної поезії та прози (за участі дітей та батьків)

Місяць	Захід
Березень	, Відвідування батьківським комітетом уроків гуманітарного циклу Запрошення батьків окремих учнів на засідання батьківського комітету класу (за результатами відвідування уроків)
Квітень	Свято гумору за участі дітей та батьків Допомога в організації класної години, «Матерям України присвячується...» Батьківський університет. Лекція «Про удавану та щиру повагу одне до одного» Рейд-перевірка щоденників учнів
Травень	Зустріч з адміністрацією навчального закладу з питань організації профільного навчання Свято слов'янської писемності та культури «Якби каміння могло говорити...» Святкове багаття, присвячене завершенню навчального року, за участі батьків та дітей Підсумкове засідання батьківського комітету. Підбиття підсумків роботи за рік
Червень	Підготовка необхідних наочних посібників до наступного навчального року Річний звіт батьківського комітету на раді школи Участь батьків у ремонті класного кабінету
Дев'ятий клас	
Серпень	Зустріч батьківських комітетів класів на засіданні піклувальної ради навчального закладу. Обговорення проблем, які потребують розв'язання в новому навчальному році Обговорення проблем планування роботи батьківського комітету класу в новому навчальному році
Вересень	Організація і проведення батьківських зборів — зустрічі з учителями, які викладають у 9-му класі, за темою «Труднощі програм і шляхи надання допомоги учням у підготовці до іспитів»
Жовтень	Участь батьківського комітету у відвідуванні проблемних родин. Аналіз цієї ситуації з класним керівником, обговорення вжитих для розв'язання проблеми заходів Батьківські збори «Роль родини в подоланні шкідливих звичок дітей»
Листопад	Участь батьківського комітету в підготовці та проведенні конференції з представниками вищих навчальних закладів за темою «Куди піти навчатися?»

Місяць	Захід
Грудень	Підготовка та проведення новорічного балу учнів у стінах школи

Січень	Звіт батьківського комітету за підсумками роботи за півріччя на засіданні піклувальної ради
Лютий	Участь у лижному зоряному поході учнів 9-х класів
Березень	Організація і проведення Дня відкритих дверей у 9-х класах (відвідування уроків, позакласних заходів). Батьківські збори за його підсумками
Квітень	Зустріч з адміністрацією школи з питань організації та підготовки класу до державних іспитів
Травень	Підсумкові батьківські збори: обговорення питань підготовки та проведення державних іспитів
Червень	Організація й обговорення питань чергування батьків на іспитах, проведення урочистої частини випускного балу

Підготовка та проведення батьківських зборів у школі

Батьківські збори класу — це ефективна форма взаємодії батьків усього класу та класного керівника. Але часто можна спостерігати присутність на батьківських зборах п'ятьох-шістьох батьків із тривожно-відсутнім поглядом, які приречено чекають на свою долю, а педагог із задоволенням констатує негативні факти з життя дитячого колективу. Це призводить до того, що вже з початкової школи в батьків формується почуття тривожного очікування батьківських зборів, а на середньому ступені навчання батьки просто перестають відвідувати їх.

Як зробити збори цікавими й корисними для батьків, пізнавальними та просвітницькими? Цього можна досягти в разі, якщо із самого початку роботи з класом педагог формуватиме традиції проведення батьківських зборів.

Традиції підготовки та проведення батьківських зборів можуть урізноманітнюватися. Вони мають сприяти формуванню культури бути батьками, розвивати інтерес до проблем педагогіки та психології, надавати допомогу в подоланні різних проблем у вихованні власних дітей.

Доброю традицією батьківських зборів у школі є оформлення індивідуальних запрошень татам і мамам для участі в батьківських зборах. Запрошення можуть бути оформлені як поліграфічним способом, так і руками учнів, але завжди — за допомоги батьківського комітету. Головна мета таких запрошень на батьківські збори — завчасне повідомлення про них.

У запрошенні завжди повністю вказуються ім'я та по батькові обох батьків, день і година проведення зборів, тема, орієнтовні часові межі, контактний номер телефону, за яким можна одержати додаткову інформацію. Прочитавши ці рядки, хтось може сказати, що підготовка такого запрошення забере багато часу, однак саме такий підхід до організації, роботи з батьками допоможе сформувати повагу до професійної діяльності педагога, підкреслить значущість зустрічей учителів із батьками, стимулюватиме інтерес до школи та культуру батьківської взаємодії як один з одним, так і зі школою.

Такі запрошення можна щорічно збирати в архіві класу і прикрашати будь-яке свято, особливо фінал навчального року або свято закінчення школи.

Ще однією традицією батьківських зборів є ведення батьківських щоденників. Батьківський щоденник — це звичайний зошит, в якому батьки ведуть записи від першої зустрічі з класним керівником. Цей щоденник містить висновки після батьківських зборів, побажання вчителям-предметникам і рекомендації класному керівникові щодо організації спілкування з їхньою дитиною. Батьки ведуть щоденник із великим задоволенням, якщо класний керівник пояснив їм важливість і значення для своєї роботи батьківських рекомендацій.

На першій сторінці щоденника батьки фіксують зріст і вагу своєї дитини під час вступу до першого класу; її інтереси і захоплення, улюблені книжки, пісеньки; позитивні та негативні якості характеру; улюблені ігри та промовки протягом навчання в різних класах.

Друга сторінка щоденника присвячена міркуванням батьків про майбутнє своєї дитини: якою вони хочуть її бачити, що прагнуть у ній розвинути, що хочуть їй побажати. Тут же батьки вказують прізвища людей, найбільш авторитетних і значущих у житті дитини. Іноді ці відомості допомагають розв'язати багато проблем, з якими доводиться стикатися, класному керівникові під час виховання дітей.

Наступні сторінки батьківського щоденника можуть бути присвячені змісту батьківських зборів: наприклад, сторінки «Народна мудрість про виховання», «Абетка педагогіки» та ін. Цілком доречно і необхідно знайомити батьків з виховними методиками на прикладах художньої літератури, відомих історичних і літературних персонажів. Абетка педагогіки — це робота з батьками над їх педагогічним і психологічним словником: що означає той чи інший термін, назва або поняття — усе це можна успішно аналізувати на батьківських зборах.

Обов'язкова сторінка кожного батьківського щоденника і батьківських зборів — сторінка радощів, її готує до кожних батьківських зборів для батьків класний керівник. На цій сторінці педагог фіксує досягнення дитини у навчанні та вихованні. Кожні батьківські збори починаються з того, що батьки одержують сторінку радощів, вкладають її у щоденник і працюють з нею упродовж усіх батьківських зборів. Класний керівник нагадує батькам уважно прочитати записи на сторінці радощів та поставити свої запитання під час зборів або після них.

Сторінка радощів допомагає батькам більше довідатися про ідеї дитини, звертає увагу родини на ті моменти, які батьки, можливо дещо занедбали через зайнятість або неухважність, фіксує досягнення дитини, яке формуються в родині та знаходять прояв у дитячому колективі.

Ведення батьківського щоденника допомагає бачити позитивний бік батьківської позиції, розвиває їхню інтуїцію і спостережливість. Через багато років такий батьківський щоденник може стати сімейною реліквією і довго ще служитиме в родині своєрідним педагогічним посібником з виховання дітей.

Цікавою традицією батьківських зборів може стати рубрика «Зелена лампа». З допомогою цієї рубрики легко програвати будь-які проблемні ситуації з життя класу, школи й окремих учнів. Імена учнів не називаються, ситуації трохи змінюються, батькам пропонується знайти оптимальний варіант розв'язання складної життєвої проблеми.

Традиції батьківських зборів можуть урізноманітнюватися, але головні в них — формувати культуру людського спілкування, створення сприятливої атмосфери для відвертої розмови, про свої радощі й туги за умови доброзичливості та підтримки співрозмовників. Така атмосфера не з'явиться на порожньому місці. Класному керівникові доведеться вчити цьому батьківський колектив на власному прикладі.

Разом із класним керівником батьківський комітет готує традиційні привітання батькам учнів до урочистих дат і вручає їх на батьківських зборах або надсилає поштою. Доречно, наприклад, привітати батьків з досягненнями у їхній кар'єрі: це не тільки приємна несподіванка, але й формування переконання в тому, що поруч з їхньою дитиною знаходиться небайдужий дорослий.

Доцільно започаткувати традицію рефлексії батьківських зборів. На завершення зборів батьки оцінюють їх значення, актуальність, корисність не тільки взагалі, але й для себе особисто. Рефлексія зборів може проходити в різних формах: це висловлювання батьків, видання «блискавки» оформлення колажу, інтерв'ю тощо.

Підсумкові батьківські збори можуть закінчуватися по-різному. Традиційними стають фотографії на пам'ять усіх батьків, нагородження батьків-активістів і помічників класного керівника і школи, створення класної книги пошани, до якої щорічно урочисто записуються прізвище батьків, без допомоги яких життя в класі було б нудним і нецікавим.

Усі наведені вище традиції батьківських зборів приживуться тільки тоді, коли в них зацікавлені дорослі. А їхня зацікавленість, у свою чергу пропорційна зацікавленості педагога.

До щоденника класного керівника

1. Батьківські збори повинні просвіщати батьків, а не констатувати помилки й невдачі дітей у навчанні.
2. Тема зборів має враховувати вікові особливості дітей.
3. Тема зборів має бути актуальною.
4. Збори мають носити як теоретичний, так і практичний характер: аналіз ситуацій, тренінги, дискусії тощо.
5. Збори не повинні обмежуватися обговоренням і осудом особистостей учнів.
6. Класний керівник повинен не моралізувати, а спілкуватися з батьками, давати їм можливість висловлювати свою думку під час батьківських зборів, а не після них.
7. Батьківські збори не повинні тривати довго: головним у їхньому змісті є чіткість, лаконічність, системність.
8. Кожні батьківські збори мають надавати батькам корисну інформацію, яку можна використати для користі дитини (нові гуртки і секції в школі, клуби, дитячі громадські об'єднання й організації, служби 808 тощо).
9. У ході зборів класному керівникові слід зважати на присутність батьків, з'ясовувати причини відсутності окремих батьків.
10. Якщо класного керівника заздалегідь повідомлено про відсутність батьків на зборах, йому відразу треба призначити з ними час та дату індивідуальної зустрічі.
11. Готуючись до батьківських зборів, класному керівникові слід скласти їх програму і перелік питань для обговорення. Це допоможе уникнути зайвих питань з боку батьків і заощадить час зборів для висвітлення більш важливих тем.
12. Поточними питаннями батьківських зборів можуть бути:
 - зовнішній вигляд учнів, родинні традиції дотримання санітарно-гігієнічних норм;
 - харчування учнів;
 - надання матеріальної допомоги учням класу з незаможних родин;
 - організація скарбнички класу;
 - функціонування гуртків і секцій та відвідування їх учнями;
 - ставлення батьків до пропусків уроків учнями з поважної причини чи без неї;
 - стан ведення учнями зошитів і щоденників; стан шкільних підручників;
 - ставлення батьків до участі дітей у позакласних заходах.
13. Пам'ятайте: позитивний результат проведених зборів є сприятливим підґрунтям майбутніх!